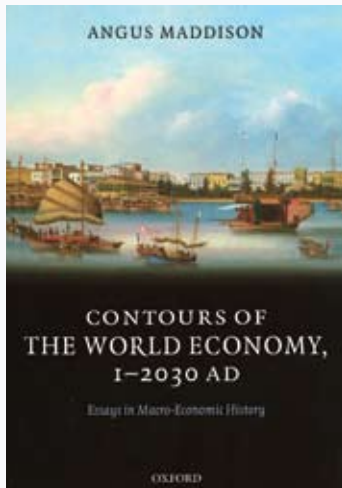

Pitkän linjan taloushistorian ja -kasvun tutkijan Angus Maddisonin analyysi maailman taloushistoriasta vuosina 1-2030 vyöryttää valtavan määrän aineistoa yksityiskohtineen lukijan eteen. Kirjan suurin ansio onkin siinä esitetty historiallinen kvantitatiivinen aineisto, joka tarjoillaan joko kokonaan uusina laskelmina tai tehtyinä korjauksina aiempiin laskelmiin. Vertailun vuoksi Maddison toki esittelee myös aiempia ja muiden tutkijoiden tekemiä laskelmia kehityksestä.

Kirja hämmästyttää lukijaa mitä yksityiskohtaisimmilla tiedoilla, mainitakoon esimerkiksi laskelma antiikin Rooman eri provinssien tulotasosta henkeä kohden tai taulukosta löytyvä arvio Suomen bruttokansantuotteesta vuonna 1. Tällaisiin arvioihin on toki suhtauduttava suurella varauksella, mutta silti kirjoittaja onnistuu perustelevaan laskelmansa usein hyvinkin vakuuttavasti.

Uusien ja korjattujen aineistojen lisäksi kirjan keskeisenä pontimena on tyrmätä käsityksiä, joiden mukaan länsimaiden taloudellinen irtiotto muusta maailmasta olisi peräisin vain teollisesta vallankumouksesta ja sen aikana tehdyistä innovaatioista. Maddisonin analyysissä keskiössä onkin 1500-luvulta lähtien tapahtunut tieteellinen ja institutionaalinen kehitys, joka johti maailmankuvan muuttumiseen ja keksintöihin merenkulun alalla, erityisesti astronomiassa tapahtuneiden läpimurtojen ansiosta. Merkittävä rooli oli myös kasvavalla eurooppalaisella yliopistoverkolla ja tiedonvaihdolla; kaikki nämä tekijät loivat tilaa talouskasvun kiihtymiselle 1800-luvulle tultaessa.

Angus Maddison: Contours of the World Economy, 1-2030 AD. Essays in Macro-Economic History

Oxford: Oxford University Press, 2007, 448 s.

Markku Lehmus
Vanhempi tutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
markku.lehmus@labour.fi

Näkemyksiä tukevat myös Maddisonin ja muutaman muun tutkijan konstruoimat aikasarjat, jotka esittävät talouskasvun olleen länsimaissa selvästi muuta maailmaa nopeampaa jo vuosien 1500–1800 aikana.

Kirjassa käsitellään myös havainnollistavasti, miten länsimaiden harjoittama kolonialismi eteni ja miten suuri merkitys orjilla oli niiden talouksille. Atlantin yli kuljetettuja orjamääriä verrataan niin arabien Afrikassa harjoittaman kuin myös antiikin Rooman ajan orjakaupan trafiikkiin. Kirja valottaa myös sitä, miksi sellaiset vanhat sivistysmaat, kuten Kiina, jäivät pahasti jälkeen länsimaiden kehityksestä ja joutuivat alistumaan eurooppalaisten asettamiin sääntöihin maailmanpolitiikassa.

Kansakuntien taloushistoriasta Maddison koukkaa kansantalouden tilinpidon kehityksen ja mittaamisen historiaan näihin keskeisesti vaikuttaneiden varhaisten tutkijoiden kautta, missä yhteydessä tarkimmin tulevat käsitellyiksi William Pettyn (1623–87) ja Gregory Kingin (1648–1712)

ansiot alalla. Lukijan – ja erityisesti kansantalouden tilinpidon parissa työskentelevän sellaisen – on helppo arvostaa näitä uranuurtajia, jotka aloittivat kansantalouden tilinpidon rakentelun lähes tyhjästä 1600-luvun teknologian oloissa. Luku on paikallaan kirjassa, joka keskittyy uusiin aineistoihin ja mittauksen ongelmiin. Lisäksi mainitut henkilöt olivat ainakin allekirjoittaneelle entuudestaan vieraita. Mikäli ei kuitenkaan ole erityisen kiinnostunut kansantalouden tilinpidon historiasta, luvun voi vaivatta jättää väliin ilman, että kokonaiskuva kirjasta kärsisi.

Kirjan lopussa käsitellään tulevaa kehitystä. Tässä keskeiselle sijalla nousee Kiinan nousu maailman suurimmaksi taloudeksi ja koko maapalloa koskeva ilmastonmuutos. Maddisonin ennusteessa Kiina kasvaa maailman suurimmaksi taloudeksi vuoteen 2018 mennessä.

Se, että kirjan ilmestyessä (2007) finanssikriisi oli vasta räjähtämässä käsillä, luo pienen varjon kirjassa esitettyjen tulevaisuuden skenaarioiden ylle. Tosin

kun puhutaan vuosikymmenten mittaisista kehityskuluista, finanssikriisin vaikutus jää väistämättä vähäiseksi. Voi silti aprikoida, miten paljon Maddisonin tulevaisuuden skenaariot olisivat muuttuneet viimeaikaisten tapahtumien takia.

Ilmastonmuutokseen Maddison suhtautuu vakavasti mutta kriittisesti: hän kritisoi perusteellisesti ilmastonmuutoksen haitoista tehtyjä laskelmia niissä tehtyjen taloudellisten ja väestöllisten taustatietojen perusteella. Silti Maddison pitää ilmastonmuutosta vakavana uhkana kehitykselle maapallolla ja kehottaa valtioita ennaltaehkäiseviin toimiin, hieman samassa hengessä kuin paljon puhuttu Sternin raportti muutama vuosi sitten.

Vaikka kirjan näkökulma onkin Eurooppa-keskeinen, valottaa se kehitystä myös Euroopan ulkopuolisissa maissa ja maanosissa. Käsitellyiksi tulevat niin Marokon kuningaskuntien kuin Intian mogulienkin vaiheet. Kirja onkin varsin hieno kokonaisuus hämmästyttävän pitkiä aikasarjoja ja yleissivistävää taloushistoriaa. ■